

Recht-Op
vzw

Samen
naar
september

---

10 vuistregels voor een sterke heropstart

De heropstart van het onderwijs na een lange periode van afstandsonderwijs is een scharniermoment. Het is een kans om stil te staan en na te denken over gelijke onderwijskansen voor elke leerling.

De voorbije periode was moeilijk. Leerlingen in armoede leefden in kleine appartementen, dicht op elkaar, met onvoldoende fysieke en mentale ruimte voor ontspanning en ontsnapping. Het kleine sociale netwerk werd kleiner. De huiselijke spanningen werden groter. Het gebrek aan degelijk materiaal en veranderende schoolse verwachtingen zorgden voor extra draaglast en stress, zowel bij leerlingen, die de kloof met het onderwijs voelden groeien, als bij ouders, die zich onbekwaam voelden. De lockdown in het voorjaar en de tweede golf tijdens de zomer zorgden voor een (te) lang aanhoudende spanning met weinig adempauzes. De afgelopen maanden hadden een grote weerslag op het psychisch welzijn van leerlingen en hun ouders. Stress, onzekerheid, eenzaamheid, vervreemding en een verder ondermijnen van het zelfbeeld en zelfvertrouwen.

De kloof met het onderwijs werd groter. Leerlingen in armoede liepen een leerachterstand op. Maar belangrijker: de afstand tot het onderwijs die leerlingen en ouders al voelden voor de coronamaatregelen, werd door de voorbije maanden alsmat groter.

In september starten de lessen opnieuw, voor sommige leerlingen na bijna zeven maanden afwezigheid. Het is cruciaal dat hier aandacht voor is. Volgens Recht-Op ligt daar een kans voor scholen om de relatie met leerlingen én die met ouders aan te sterken.

Wij schuiven daarbij twee cruciale succesfactoren naar voor: stel het **psychisch welzijn** van leerlingen centraal en zet in op **partnerschap** tussen school en ouders. We vertalen deze aanbevelingen hier onder naar een aantal concrete vuistregels.

Psychisch welzijn van leerlingen

Aandacht voor het psychisch welzijn van leerlingen betekent tijd en ruimte maken voor de beleving en achtergrond van elke leerling. Het betekent dat welbevinden voorop staat, zelfs wanneer scholen een achterstand bij hun leerlingen opmerken. Achterstand kan pas weggewerkt worden als er vaste grond is om op te bouwen. Uit een bevraging die we deden bij onze jongeren, blijkt dat tijdens de periode van afstandsonderwijs aan meer dan

de helft nooit werd gevraagd hoe het met hen ging. Nochtans geven jongeren in armoede aan dat dit een belangrijke vraag is: het geeft hen het gevoel dat ze er mogen zijn en dat er aandacht is voor hun zorgen en noden. Wanneer leerkrachten wel tijd maken voor persoonlijke vragen over welbevinden, voelen jongeren zich meer gezien en verbonden met de leerkracht en de school. Dit leidt tot meer motivatie en (zelf)vertrouwen.

Partnerschap tussen ouders en school

Een partnerschap tussen ouders en school betekent een samenwerking die gebaseerd is op gelijkwaardigheid en wederkerigheid. In een gedegen partnerschap gaan leerling, ouder en school in dialoog en worden verschillende visies met elkaar verbonden. De school maakt tijd om de (thuis)context, de bezorgdheden

en de moeilijkheden van ouders en leerlingen te leren kennen. Partnerschap zorgt voor betrokkenheid, zorg op maat en wederzijds begrip. Gelijkwaardige samenwerking leidt tot rust, vertrouwen en verbinding. Ouders voelen zich begrepen, wat stress, schaamte en wantrouwen wegneemt.

Maak tijd voor een terugblik

Bevraag leerlingen en ouders hoe ze de afgelopen periode beleefd hebben. Welke moeilijkheden hebben ze ondervonden, wat betekende de lockdown voor hen en hun gezin. Hadden ze ruimte om te studeren (materieel en psychisch), moesten ze een laptop delen? Wat liep goed, wat hadden ze liever anders aangepakt? Hebben ze zich in de vakantie kunnen 'opladen'? Rust kunnen vinden?

Leer uit de ervaringen met thuis onderwijs

Evalueer als school de voorbije periode van preteaching. Wat werkte goed en wat niet? Was iedereen mee? Welke leerlingen of gezinnen ben je als school 'kwijt geraakt'? En waarom? Welke zaken neem je mee naar een heropstart in september en welke wil je anders aanpakken? Bevraag ook leerlingen en ouders! Houd rekening met hun opmerkingen en suggesties.

Geef leerlingen en ouders inspraak

Ga na wat leerlingen en ouders nodig hebben. Vraag hen welke zorgen zij hebben en wat hun noden zijn rond de heropstart. Dit kan je doen bij de start van het schooljaar, op een kennismakings- of infomoment. Blijf dit doen doorheen het jaar. Stem je hier als school zo goed mogelijk op af.

Communiceer duidelijk en eenduidig

Communiceer duidelijk over de regels en maatregelen rond veiligheid. Leg uit welke beslissingen er werden genomen, wat mag of niet mag, waarom (niet) en hoe de school dit opvolgt. Zorg dat er één lijn zit in de communicatie en handelingen van al het schoolpersoneel.

Stel leerlingen en ouders gerust

Neem ongerustheid weg door uit te leggen dat iedereen 'achterstand' heeft opgelopen en dat de school een plan heeft om hiermee om te gaan. Licht dit toe. Dit kan in de klas door de klasleerkracht, op een terugkom- of infomoment, of spreek leerlingen en ouders individueel aan.

Heb aandacht voor krachten, talenten en kwaliteiten van leerlingen

---

Vergeet niet het positieve te benadrukken, ook al moet er veel leerstof ingehaald worden. Enkel focussen op wat leerlingen gemist hebben of (nog) niet kunnen, werkt demotiverend en is slecht voor het zelfvertrouwen van leerlingen en voor de stress van ouders. Leerlingen hebben het nodig dat je in hen gelooft en dit ook benoemt.

Maak tijd voor informele contacten met leerlingen en ouders

Neem de tijd om in gesprek te gaan en leer de leerlingen en ouders kennen. Dit verlaagt voor hen de drempel om zorgen, moeilijkheden en noden te delen. Elkaar leren kennen werkt beter in een informeel kader. Maak dus ruimte voor individuele- en groepsgesprekken met leerlingen en wees steeds aanspreekbaar voor ouders, bijvoorbeeld aan de schoolpoort of aan de klas (niet enkel op formele oudercontacten).

Zet in op het psychisch welzijn van leerlingen

Wees je ervan bewust dat veel leerlingen niet (meer) goed in hun vel zitten en angstig zijn, door de achterstand die ze opliepen, maar meer nog door wat ze de afgelopen maanden meemaakten: verveling, eenzaamheid, onzekerheid en ophopende stress en spanning. Jongeren zijn op zoek naar wie ze zijn en de coronamaatregelen hebben dit verder onder druk gezet. Zorg voor een herkenbaar en aanwezig aanspreekpunt in de school, dat anoniem, transparant en betrouwbaar is. Maak dit ook voldoende duidelijk aan de leerlingen. Probeer bij moeilijk gedrag te achterhalen wat de leerling nodig heeft en wat er achter het gedrag schuilt.

Wees je bewust van de leefwereld van gezinnen

De thuissituatie en leefwereld van ouders en leerlingen in armoede staat vaak veraf van wat leerkrachten zelf kennen. Er is niet altijd de mogelijkheid om tegemoet te komen aan verwachtingen van scholen (vb. ondersteuning bij huiswerk, digitale vaardigheden, materiaal voorzien). Beschouw niets als vanzelfsprekend. Heb begrip. Geef leerlingen en ouders erkenning voor hun inspanningen.

Ken de impact van armoede

Armoede en uitsluiting hebben ernstige gevolgen en een invloed op het zelfvertrouwen en de draagkracht van leerlingen en ouders. Wees je hiervan bewust. Neem als school zelf het initiatief om contact te maken, ouders en leerlingen tegemoet te treden en te bevragen vanuit een niet-oordelende houding.

Recht-Op

VZW

Recht-Op vzw is een vereniging waar armen het woord nemen en strijdt samen met mensen in armoede voor een samenleving zonder uitsluiting.

Recht-Op maakt deel uit van het Netwerk tegen Armoede en Samen Tegen Armoede – Antwerps Netwerk (STA-AN)

www.recht-op.be
info@recht-op.be

RIX – de Gryspeerstraat 86 A – Deurne

Projectgroep dienstverlening
Projectgroep Als je hoofd vol zit
Workshops Akademie à la carte
Ontmoetingsavond en cultuurcafé
Pretloketten

Hendriklei 19 – 2660 Hoboken

Oudergroep partnerschap onderwijs
ESFproject gebruikersparticipatie

NOVA Cultureel Ontmoetingscentrum - Schijfstraat 105 - Kiel

Vrijtijdsloket
Cultuur voor gezinnen

Blikfabriek – Krugerstraat 232 - Hoboken

Jongerenwerking